

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Sendt på e-post til postmottak@kud.dep.no
Deres ref. 14/ 3035 SFA: MK

Oslo, 12. september 2014

HØRINGSUTTALELSE - ENDRINGER I ÅNDSVERKLOVEN – AVTALELISENS OG GJENNOMFØRING AV EUS HITTEVERKDIREKTIV (2012/28/EU)

BONO (Billedkunst Opphavsrett i Norge SA) viser til høringsbrev og -notat datert 1. juli 2014 og vårt innspill til revisjonen av åndsverkloven av 14. mai 2014.

Vi gjør oppmerksom på at BONO i tillegg har deltatt i Kunstnernettverkets arbeidsgruppe som har utarbeidet notat med forslag til endringer i åndsverkloven. Notatet er tidligere sendt til Kulturdepartementet (KUD) den 17. oktober 2013.

BONO har i oppdrag å forvalte opphavsretten på vegne av norske opphavsmenn til billedkunst og kunsthåndverk. Gjennom gjensidighetsavtaler med våre utenlandske søsterorganisasjoner representerer vi også utenlandske opphavsmenn tilknyttet disse.

Nedenfor er våre kommentarer til høringsnotatet.

Generell avtalelisens

BONO støtter Kulturdepartementets forslag om å innføre en generell avtalelisensbestemmelse i åndsverkloven.

BONO erfarer at brukere på stadig flere områder etterspør mulighet for enkel lisensiering ved masseutnyttelse av kunstverk, også i de tilfeller der BONO ikke representerer rettighetshaver eller der rettighetshaver er ukjent eller utilgjengelig. I disse tilfellene fungerer avtalelisens som et hensiktsmessig verktøy hvor brukernes behov for klarering blir ivaretatt.

Med den teknologiske utviklingen øker muligheten til masseutnyttelse av verk og arbeidet med å inngå enkeltavtaler med et stort antall rettighetshavere lar seg ofte ikke gjennomføre på en rimelig og praktisk måte, noe som igjen øker behovet for effektiv rettighetsklarering.

Forholdet til utenforstående rettighetshavere

Med en generell avtalelisens blir det særlig viktig å vektlegge utenforstående rettighetshaveres interesser. Vi er enig med departementet i at en individuell forbudsrett vektlegger utenforstående rettighetshaveres interesser, og mener det er et viktig grep for å gi ordningen legitimitet utad ovenfor utenforstående rettighetshavere. Vi tiltrer også forslaget om at rettighetshaveren bør stå fritt med hensyn til hvem av partene forbudet skal meddeles overfor.

Selv om avtalelisensordningen i realiteten innebærer et inngrep i eneretten, ivaretar den samtidig behovet for en nødvendig balansering av rettighetshavernes og brukernes interesser. BONO mener i den forbindelse det er viktig at den enkelte rettighetshaver mottar vederlag for den faktiske utnyttelse av hans verk, slik at han sikres inntjening fra sitt kunstneriske virke.

Godkjenningsordning

BONO mener at dagens praksis hvor departementet godkjenner den organisasjon som inngår avtaler med avtalelisensvirkning bør videreføres. En slik praksis gir ordningen legitimitet overfor utenforstående norske rettighetshavere og utad overfor utenlandske rettighetshavere som ikke er kjent med avtalelisensordningen i tilsvarende grad som man er i de nordiske landene. BONO forstår departementets argument om at et godkjenningskrav vil gi et mer tungrodd og byråkratisk system. På den annen side mener vi at innføring av en generell avtalelisens representerer noe helt nytt og er såpass inngripende overfor rettighetshaverne at det er viktig at det føres en viss kontroll med tanke på hvem som kan inngå avtaler med avtalelisensvirkning. Det forutsettes imidlertid at det fra myndighetenes side etableres gode prosedyrer og rutiner for behandling av søknader om slik godkjenning. Et mulig alternativ vil være å innføre forhåndsgodkjenning, der godkjenningens gyldighet er begrenset i tid. En slik løsning vil etter vår mening minske risikoen for at en ferdig forhandlet avtale der partene har brukt tid og ressurser ikke blir godkjent.

En ordning hvor det ikke stilles krav om godkjenning, vil trolig innebære mer fleksibilitet for avtalepartene, men antallet organisasjoner som vil påberope at de er rette avtalepart vil trolig også øke, noe som blant annet har vært en utfordring i Sverige. Etter vår mening foreligger det på nåværende tidspunkt ikke tilstrekkelig erfaring fra innføringen av generell avtalelisens i Sverige til å konkludere med at man i Norge bør gå vekk fra godkjenningskravet. BONO mener det således er fornuftig å evaluere ordningen på et senere tidspunkt.

Dersom man likevel konkluderer med ikke å videreføre godkjenningskravet, er BONO av den oppfatning at det som et minimum må innføres en notifikasjonsordning hvor departementet gis en viss adgang til å etterprøve allerede inngåtte avtaler.

BONO mener at det av ovennevnte årsaker, samt av hensyn til nordisk rettsenhet er viktig at det innføres en generell avtalelisensbestemmelse i åndsverkloven.

Gjennomføring av hitteverkdirektivet (2012/28/EU)

BONO tar til etterretning at hitteverkdirektivet blir gjennomført i norsk rett, og har ingen spesielle merknader til departementets formulering av lovforslaget.

BONO mener avtalelisens som regel vil være et bedre egnet virkemiddel for klarering av hitteverk enn den omfattende prosessen som hitteverkdirektivet legger opp til. Vi ser imidlertid at det vil være tilfeller der avtalelisens ikke er anvendelig, og der særskilte regler om klarering av hitteverk kan være praktisk. Tatt i betraktning at avtalelisens er begrenset til bruk av verk i Norge, og at kjerneområdet for anvendelsen er klarering av en stor mengde verk, må det antas at gjennomføringen av hitteverkdirektivet kan få betydning ved tilgjengeliggjøring av verk utenfor Norge, og der en bruker kun har behov for å klarere enkelte verk.

Lovforslaget gjelder for litterære skriftlige verk, filmverk og lydopptak, og omfatter ikke separate kunstverk og fotografier. Kunstverk og fotografisk verk berøres av direktivet når verket er brukt i et annet verk, typisk som illustrasjon i en skriftlig publikasjon, eller ved at det er vist i en film. De foreslåtte reglene om hitteverk vil altså ikke gjøre det mulig for kunstmuseer å tilgjengeliggjøre separate kunstverk med ukjent rettighetshaver i deres samlinger.

Det går frem av høringsnotatet at Kommisjonen skal legge frem en rapport innen 29. oktober 2015 der det skal vurderes om direktivets virkeområde bør utvides til bl.a. også å gjelde separate kunstverk og fotografier. Som nevnt er BONO av den oppfatning at avtalelisens er et mer effektivt verktøy for klarering av hitteverk enn reglene som er foreslått i høringsforslaget, og mener en utvidelse av direktivet er unødvendig.

Endring av åndsverkloven § 16a - avtalelisens for bruk av kunstverk og fotografi i abm-institusjoner

BONO er godt fornøyd med at departementet har fulgt vårt innspill om å utvide virkeområdet for åndsverkloven § 16a til også å gjelde offentliggjorte kunstverk og fotografiske verk, se høringsnotatet punkt 5.5.7. Dersom dette forslaget blir vedtatt, vil BONO kunne tilby abm-institusjoner avtale om tilgjengeliggjøring av alle kunstverk i deres samlinger, herunder kunstverk som er hitteverk.

Avtaler med lisensvirkning vil imøtekomme Nasjonalmuseet og andre kunstmuseers behov for å tilgjengeliggjøre kunstverk i deres samlinger digitalt, for eksempel på Digitalt Museum. Avtalelisens vil sørge for at hitteverk og kunstverk skapt av opphavsmenn som BONO ikke representerer direkte kan klareres på en enkel måte. Dermed vil kunstmuseer og andre abm-institusjoner med kunstsamlinger kunne formidle visuell kunst til allmennheten, samtidig som rettighetshaverne mottar vederlag for bruk av verkene.

For øvrig har BONO ingen innvendinger mot at åndsverkloven § 16a utvides til å omfatte alle offentliggjorte verk.

Endring av åndsverkloven § 8 første ledd – kriterier for når et fotografi er offentliggjort

Det foreslås å endre kriteriene for når et fotografi er offentliggjort slik at fotografier, i likhet med kunstverk, regnes som offentliggjorte når opphavsmannen har overdratt eksemplar av et fotografi og gjort dette tilgjengelig i medhold av åndsverkloven §§ 19, 20, 23, 23a og 24, se åndsverkloven § 8 første ledd.

BONO mener det er naturlig å likestille kunstverk og fotografier i denne sammenheng, og støtter departementets forslag.

Med vennlig hilsen
BONO

A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke extending to the right.

Harald Holter
Daglig leder